

Ett liv fångat i gliporna

TVÅ BÖCKER Både Mikael Olsson och Maria Miesenberger utforskar i sina bilder det svenska folkhemmet och den svenska ensamheten.

25 augusti 2011 kl 01:00

FOTOGRAFI **SÖDRAKULL FRÖSAKULL**

Mikael Olsson

Steidl 2010

Maria Miesenberger, Sverige/Schweden, Steidl/Gun 2011

I takt med att den fotografiska bilden alltmer bildar en huvudfåra i samtidskonsten har också fotoboken fått en betydelsefullare roll som konstnärligt medium. Det tydliggör två av den förra säsongens viktigaste svenska utgivningar, två bastanta volymer som i hög grad är medskapade av sina konstnärer.

Mikael Olssons Södrakull Frösakull och Maria Miesenbergers Sverige/Schweden är väsensskilda i sitt uttryck men har det gemensamt – förutom att de efter sedvanlig försening utkommit på samma högkvalitativa tyska konstboks-förlag – att de kopplar ett grepp på såväl det svenska folkhemmet som den stora svenska ensamheten. Den förra med ett elegiskt anslag av saknad, den senare genom att blottlägga svarta hål i en familjeidyll.

Böckerna är inte publicerade som kataloger till en utställning utan gör anspråk på att vara konstverk i sig själva, resultatet av ett långt och konsekvent arbete kring ett tema. I Mikael Olssons fall sex år av upprepade besök i och kring formgivaren och arkitekten Bruno Mathsons (1907-1988) hem Södrakull i Värnamo och sommarhus i Frösakull vid Tylösand, båda vid fotograferingstillfällena under 00- talets första hälft övergivna och stadda i förfall.

Medan fotografen hade nyckel och därmed kunde vistas inne i Mathsons sommarhus hade han inte tillträde till bostadshuset. Istället närmade han sig det senare likt en fönstertittare, fotograferande i gluggen mellan de fördragna gardinerna. Där skimtar resterna av ett liv bland de välkända Mathson-möblerna. Böcker, korrespondens, en motionscykel för den frisksportande och soldyrkande modernisten Bruno Mathson, en man som i hög grad var en produkt av sin tid som det framgår i en informativ text av arkitekten Helena Mattsson.

Med utsökt återhållen färgskala fångar Mikael Olsson Frösakulls fuktskador med en noggrann detaljskärpa som en besiktningsman inför ett husköp. Men snarare än dokumentation är bilderna en poetiskt meditativ studie i vanvård

och förgänglighet, i barrskogens återtagande av lånad terräng, av vad som blir kvar efter upphovsmannens död, långsam och vacker som en film av Andrej Tarkovskij.

I Mikael Olssons (född 1969) folktomma fotografier är det som om själva huset i Frösakull blir ett väsen ur ett en gång utopiskt 60-tal, numera försjunket i melankoli.

I Maria Miesenbergers (född 1965) bilder är människorna huvudsaken. Människor som kollektiv, inte som personer. Individerna är borta, deras särdrag utplånade med svart tusch. De svarta plumpfigurerna är anonymiserade aktörer i de mänskliga relationernas basenhet familjen – mamma, pappa, barn.

Boken Sverige/Schweden är med andra ord en sammanfattning av det verk Miesenberger arbetat på sedan debuten, att förfrämliga det egna familjealbumet och dess skildring av en uppväxt i 60- och 70-talens Sverige. Ett välkänt, ofta utställt och omfångsrikt verk om relationer och maktförhållanden.

I en katalogtext betonar Jan-Erik Lundström, före detta chef för Bildmuseet i Umeå, att bilderna i boken bara kan vara approximationer, bara ger en ungefärlig upplevelse av de så omsorgsfullt kopierade utställningsbilderna på ungefär 60x80 cm. Må så vara, jag vill hävda att Miesenbergers familjealbum fungerar bättre i bokform än på en konsthallsvägg. Sambanden blir tydligare, historien mer tankeväckande, associationerna mer flödande när man följer den från sida till sida.

Eftersom sensommaren ofta är familjealbum-, förlåt facebookalbumtider, följer gärna funderingarna med in i betraktandet av egna och medmänniskors nytagna familjebilder: Var blir somrarna av? Varför har ungar så bråttom med att bli stora? Kommer våra barn att förlåta oss?